

Blaž KRIŽNIK

Ideološki učinki mestne prenov

V prispevku želimo pokazati nekatere družbene posledice prehoda industrijskega mesta v postindustrijsko, kot primer bomo pogledali preobrazbo soseske Poblenou v Barceloni. Najprej bomo ugotovili, da je mesto lahko nosilec ideoloških sporočil in da ima produkcija mestnega prostora vedno tudi neposredne ideološke učinke. Pokazali bomo, da integracija barcelonske ekonomije v globalno ekonomijo in njena strukturna preobrazba pomembno vplivata na preobrazbo soseske Poblenou ter tako neposredno določata vsakdanjo izkušnjo mesta tamkaj živečih prebivalcev. Vendar barcelonski mestni oblastniki ekonomsko motivirano preobrazbo prikazujejo kot nujno prenovo »problematične soseske«, ki da je v interesu njenih prebivalcev. Prav tu je zato treba kritično premisliti ideološke učinke hegemonističnih reprezentacij mesta ne le kot instrumentov vsiljevanja korporativnih ali birokratskih interesov od zgoraj, ampak tudi kot nosilca normalizacije posameznika in homogenizacije mestnega prebivalstva. Kot primer takšnega vsiljevanja bomo v sklepu navedli primer Koližeja v Ljubljani.

In this paper we want to show some social consequences of transition from an industrial towards post-industrial city, where the transformation of the Poblenou district in Barcelona will be used as a case study. At the beginning we will show how a city can become a vehicle of ideological texts and how production of city space always involves immediate ideological effects. We will see how the integration of Barcelona's economy into global economy and its structural transformation significantly influence transformation of the Poblenou district and thus directly condition everyday experience of the city for its citizens. On the contrary, the Barcelona city council shows economically motivated transformation of the district as urgent renewal of a »problematic neighbourhood«, which is supposed to be in the interest of its inhabitants. This is precisely the point, where ideological effects of hegemonistic city representations needs to be rethought – not just as instruments to impose corporate or bureaucratic top-down interests, but also as a medium for normalisation of the individual and homogenisation of the city population. As an example we will show the case of Koližej in Ljubljana in the conclusion.

Barcelona
Globalizacija
mest
Ideološki učinki
Mestna prenova
Poblenou
Predstavitve
mesta

Barcelona
City renewal
City
representations
Globalization
of cities
Ideological
effects
Poblenou

1. Uvod – mesto kot ideološki nagovor

Ena pomembnejših podmen marksistične teoretske prakse je prepričanje, da je za razrešitev družbenih konfliktov treba slednje obravnavati pri njihovem izvoru. Zato bomo težko razložili domnevo o pogojenosti preobrazbe mest z naravo kapitalističnega proizvodnega načina ter o ideološki naravi mestne prenov brez sklicevanja na delo dveh francoskih marksistov, katerih teoretski pristop se sicer v izhodišču močno razlikuje, vendar skupaj kljub temu omogoča produktivno obravnavo aktualnih družbenih protislovij v mestih. (Merrifield, 2002) Lefebvre je v svojem delu neposredno povezal vsakdanjo izkušnjo mesta s kapitalističnim proizvodnim načinom. Mesto je razumel ne le kot prostorski izraz družbenih protislovij, ampak

tudi kot izraz prostorskih protislovij v družbi oziroma kot izraz spopada različnih skupin v mestu za prostor. Zaradi interesov ekonomskih in političnih elit je mestni prostor postal predmet kolonizacije, privatizacije, oblagovljenja, polastitve in s tem tudi kraj simbolne reprezentacije družbenih odnosov moči. Produkcija mestnega prostora ima po Lefebvreju poleg ekonomske tudi jasno ideološko vlogo in je ne moremo misliti zunaj kapitalistične družbene ureditve. (Lefebvre, 1991, 2003)

Prav vprašanja, kako se v kapitalistični družbi reproducirajo produkcijska razmerja in katere družbene strukture igrajo pri tem glavno vlogo, sta osrednji temi Althusserjevega dela. Čeprav so na področju urbanizma in sociologije mesta prevodi Althusserja pogosto zahajali v pretirani strukturni determinizem^[1], pa nam njegov konceptualni aparat

ponuja primerno orodje za obravnavo mesta kot ideološkega teksta in za vrednotenje njegovih ideoloških učinkov. Althusser je ideologijo razumel kot sistem idej oziroma kot reprezentacijo namišljenega razmerja med posameznikom in realnimi razmerami njegove eksistence. (Althusser, 1980) Če želimo mesto obravnavati kot ideološki nagovor, predpostavimo, da slednje posameznika interpelira oziroma ogovarja tako, da se prepozna in konstituira kot subjekt takšnega nagovora in se torej pri ideološkem učinkovanju mesta prepozna kot njegov pripadnik. Mesto seveda ne interpelira kar vseprek, zato raje govorimo o njegovih ideoloških reprezentacijah v različnih diskurzivnih praksah ter o ideološkem učinku posameznih prostorov ali zgradb v mestu, ki postanejo v semiotičnem smislu berljivi kot nosilci ideoloških sporočil. Da bi skratka razkrili protislovja, ki se skrivajo za dominantno reprezentacijo mesta – oziroma da bi konkretno razumeli pravo naravo družbenega konflikta v soseski Poblenu v Barceloni, predmetu naše obravnave – je treba ugotoviti, katere so tiste prakse in institucije, ki so kraj produkcije »konsenza« kot glavnega načina legitimiranja interesov dominantnih skupin v družbi. Vse hegemonistične ideološke prakse namreč poskušajo nagovorjenim posameznikom posredovati izbrano reprezentacijo realnosti, ki podpira zgolj ene interese in se predstavlja kot domnevno edina resničnost. V sklepu se bomo zato vrnili v Ljubljano in pokazali, kako so se podobno kot v Poblenu tudi v primeru Kolizeja takšne reprezentacije mesta izkoriščale za vsiljevanje in legitimacijo zasebnih interesov.

Vendar je na tej točki ortodoksno marksistično interpretacijo mesta treba razširiti in na hitro poudariti vsaj še dve, za našo razlago pomembni spoznanji – odnosi in konflikti v današnjih mestih niso več samo odsev razrednih, to je ekonomskih družbenih razmerij, ampak postajajo antagonizmi v mestih po svoji naravi predvsemi etnični, religiozni in kulturni. Ob tem pa postajajo akterji, ki v družbi spreminjajo dominantne odnose, namesto nekdanjih institucionaliziranih razrednih gibanj in političnih strank nova zunajinstitucionalna civilnodružbena gibanja in lokalne skupnosti. (Castells, 1983) Prav barcelonska izkušnja kaže tudi, da marginalizirani civilnodružbeni akterji v razmerah družbene neenakosti pogosto subvertirajo in vedno na novo določajo vsebino,

obliko in pomen hegemonističnih družbenih diskurzov. Tudi zato postajajo lokalni upori v kapitalističnem mestu vse bolj pokulturjeni in estetizirani. (Bird, 1993; Križnik, 2005) Mesto torej ni samo osrednji kraj družbenih konfliktov, ampak je lahko tudi kraj njihove razrešitve ter kraj prihodnjih političnih sprememb in produkcije življenjskih alternativ.

2. Globalni pritiski na mesta

Preden konkretno pogledamo preobrazbo soseske Poblenu, je vendarle treba orisati širše strukturne razmere, ki vplivajo na razvoj in na vsakdanjo izkušnjo mesta. S tem mislimo v prvi vrsti na posledice globalizacije na barcelonsko ekonomijo, družbo in okolje. Namen tega prispevka sicer ni podrobno opisovanje globalizacijskih učinkov na Barcelono, ki so z vidika študij mesta precej podrobno razčlenjeni (Balibrea, 2001; Marshall, 2004; Borja in Muxi, 2004), zato se tukaj omejimo zgolj na tiste globalizacijske učinke, ki neposredno zaznamujejo življenje soseske Poblenu.

Skupaj s Španijo je Barcelona v letu 1986 postala del prostega evropskega tržišča. Ob tem je pomembno, da je imela Španija že pred vstopom na evropski trg eno najhitreje rastočih ekonomij, kar je seveda neposredno zaznamovalo ekonomski in prostorski razvoj španskih mest. Zgolj za površno ponazoritev intenzivnosti španske in katalonske gospodarske rasti navedimo, da je BDP Katalonije leta 1980 znašal 2909 evrov, leta 1991 10.190 evrov, v letu 2002 pa je zrasel na 20.444 evrov. Ob tem je treba dodati, da je barcelonski BDP še vedno kakšnih 20 odstotkov višji od katalonskega. Barcelona se je precej hitro zavedla svojih globalnih potencialov in primerjalnih prednosti. Na podlagi širokega konsenza številnih institucionalnih, zasebnih in civilnodružbenih akterjev glede prihodnjega razvoja mesta je mestni svet Barcelone, Ajuntament de Barcelona, pripravil ambiciozen strateški akcijski načrt Pla Estratègic Barcelona 2000, katerega najprepoznavnejši izraz je bila organizacija letnih olimpijskih iger leta 1992. Prav te so navzven utrdile podobo in prepoznavnost mesta v mednarodnem prostoru, medtem ko so navznoter poenotile prebivalstvo ter promovirale mestno oblast in tedanje župana Maragalla. Za našo obravnavo je

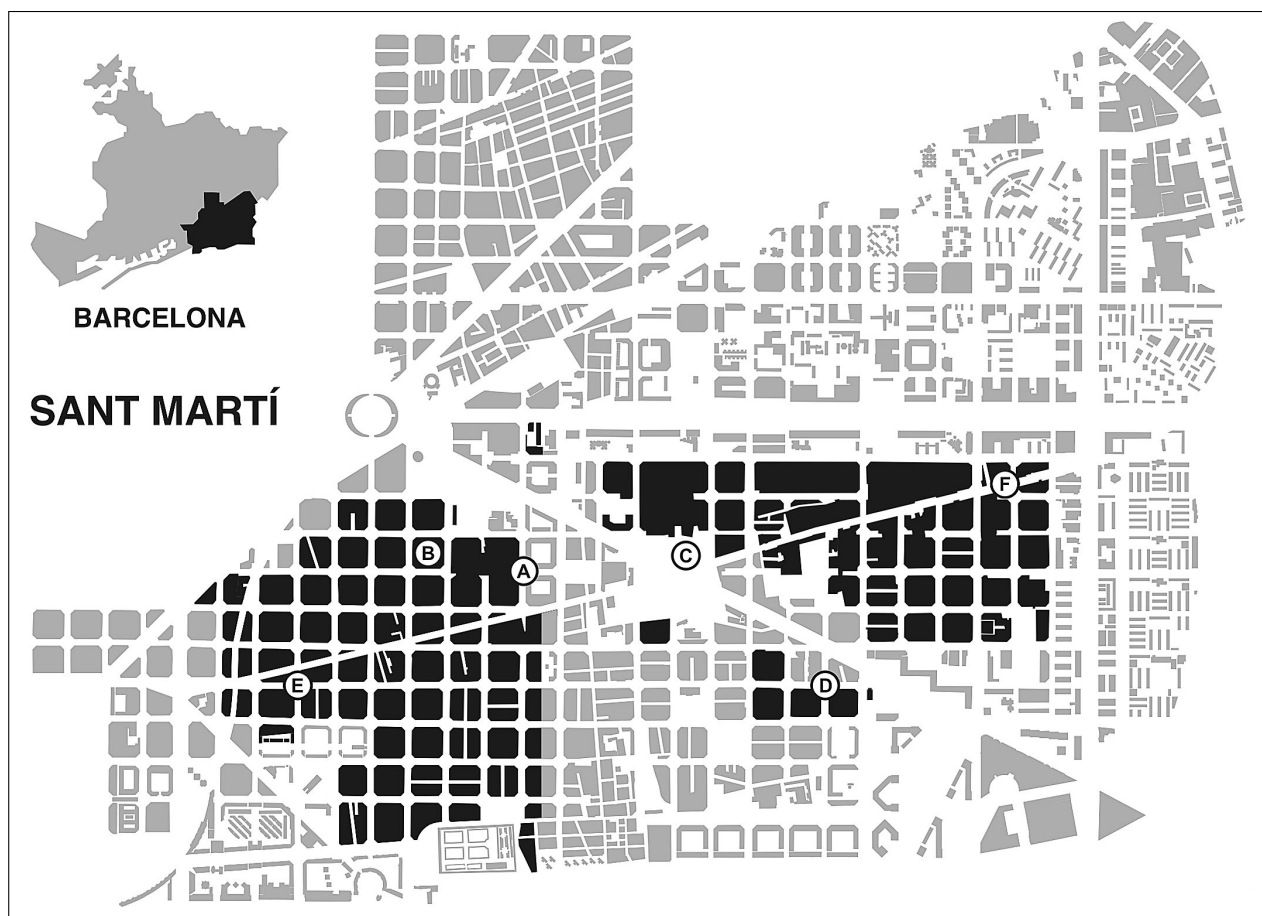
pomembno tudi dejstvo, da je načrt med različnimi mestnimi institucijami vzpostavil skupno razvojno osnovo za pogajanja z osrednjo špansko vlado ter z velikimi zasebnimi investitorji. (Borja in Castells, 1997) Prvemu akcijskemu načrtu je leta 1994 sledil drugi, ki je kot prednostne strateške naloge predvidel integracijo mestne ekonomije v globalno okolje, njeno preobrazbo v prid razvijajoče se nove ekonomije in naprednih storitvenih dejavnosti ter še intenzivnejšo mednarodno promocijo mesta. O uspešnosti promocije mesta zgovorno pričajo različni primerjalni indeksi uspešnosti mest.^[2] Leta 2004 je bila takoj za območjem širšega Londona Katalonija z 82 neposrednimi investicijskimi projekti drugo najprivlačnejše poslovno okolje v Evropi. Hkrati je imelo 29 odstotkov vseh korporacij, ki so sodelovale v anketi, v Barceloni tudi že svoje predstavništvo, kar je bila tretja najpogostejša lokacija takoj za Londonom in Parizom. Prav tako je pomenljivo dejstvo, da je bila Barcelona že šesto leto zapored izbrana kot mesto z največjo kakovostjo življenja v Evropi. (Ernest & Young, 2004)

Naslednji pomembni korak pri utrditvi Barcelone kot globalno konkurenčnega okolja je preobrazba mestne ekonomije iz nekdanje industrijske v postindustrijsko. Vprašanje, ali je bila uspešnost takšne preobrazbe posledica vladnih ukrepov ali zunanjih vplivov, za naš članek ni bistveno. Štejeta neverjetna učinkovitost in temeljitost barcelonske ekonomske preobrazbe. Še leta 1977 je bilo v terciarnem industrijskem sektorju zaposlenih 42 odstotkov vseh zaposlenih v regiji, medtem ko je leta 1996 isti sektor zaposloval že 60,4 odstotka zaposlenih. Od 1991 do 1999 je bila rast servisnih dejavnosti

Preglednica 1: Poraba prostora proizvodnih dejavnosti v Barceloni

	1993 (m ²)	%	1998 (m ²)	%	Rast
Industrija	5.000.821	23,75	4.166.545	18,70	-17 %
Trgovina	5.913.596	28,09	6.063.183	27,21	3 %
Storitvene dejavnosti	9.473.953	45,00	11.413.211	51,22	20 %
Ostalo	666.840	3,17	641.949	2,88	-4 %
Skupaj	21.055.210		22.284.888		6 %

Vir: Ajuntament de Barcelona, Gabinet Tecnic de Programation (2000)

Slika 1: Mestno okrožje Sant Martí v Barceloni. Območje projekta Districte d«Activitas 22@BCN je na večji risbi označeno črno. (Vir: avtor)

v mestu 19-odstotna, oziroma kar 29-odstotna v barcelonski mestni regiji. Novejši podatki za leto 2002 kažejo, da je bilo na storitveni sektor v Barceloni vezanih že 80,7 odstotka vseh delovnih mest. (Ajuntament de Barcelona, Departament d'«Estadística, 2002) Terciarizacija barcelonske ekonomije se seveda odlikava tudi v prostoru. Tako denimo vidimo, da so leta 1998 storitvene dejavnosti zasedale več kot polovico ekonomskim dejavnostim namenjenega mestnega prostora, kar je 20-odstotna rast glede na leto 1993. Poraba prostora, namenjenega storitvenim dejavnostim, je bila v obravnavanem obdobju 3,5-krat večja od povprečne rasti porabe prostora ostalih proizvodnih dejavnosti. (Preglednica 1) Zato je razumljiva politika mestnega sveta, ki želi v širšem središču Barcelone združiti predvsem tiste ekonomske dejavnosti, ki bi ob čim manjši porabi prostora prinašale čim večji dobiček in s tem mestu višji prihodek iz davkov.

Projekt *Districte d'Activitas 22@BCN* (v nadaljevanju 22@) je eden dolgoročno najambicioznejših razvojnih projektov v barcelonski mestni regiji. Njegov cilj je omogočiti pravkar omenjeno prostorsko in funkcionalno zgostitev najuspešnejših in najhitreje razvijajočih se proizvodnih sektorjev, storitvenih, logističnih

Slika 2: Območja »nove središčnosti«. V ospredju stolp Agbar, v sredini območje 22@, zadaj Diagonal-Mar s Forumom 2004. (Vir: *The 22@ Project*, Ajuntament de Barcelona, 22@ BCN, S.A.)

in nekaterih izobraževalnih dejavnosti v širšem središču mesta, natančneje v sosesci Poblenou.^[3] (Slika 1) 22@ je torej eden tistih mestnih projektov, ki v strateškem pogledu zagotavljajo, da Barcelona ne bi zaostala za vodilnimi svetovnimi središči v novih tehnologijah in storitvenih dejavnostih, funkcionalno, oblikovno in simbolno pa vzpostavlja eno od »območij nove središčnosti«.^[4] (Slika 2) Poleg ustvarjanja razmer za hitrejši ekonomski razvoj mesta je eden pomembnih ciljev 22@ tudi integracija novih proizvodnih dejavnosti s stanovanjsko gradnjo ter odprtimi javnimi prostori in parki v »večfunkcionalno sosescsko 21. stoletja«.

Izbor predela Poblenou kot kraja tako ambiciozne in dolgoročne mestne preobrazbe je vsaj z načrtovalskega stališča smiselna odločitev. Poleg denimo ugodne prometne lege, nizke gostote pozidave in prilagodljivosti grajene strukture je ključna prednost soseske razpoložljivost nezasedenega prostora, ki je ostal neizkoriščen po propadu oziroma po selitvi stare industrije iz soseske v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Po ocenah je v Poblenouju mogoče realizirati 2,4 milijona kvadratnih metrov površin, kar je 32 odstotkov od skupaj 7,4 milijonov kvadratnih metrov potrebnega prostora, če naj Barcelona v prihodnje uspešno tekmuje s konkurenčnimi evropskimi mesti. (Ajuntament de Barcelona, Urban Planning Department, 2000) Tedanji načelnik mestnega urada za urbanistično načrtovanje *García-Bragado Acín* je 22@ predstavil kot »zadnjo možno veliko preobrazbo v Barceloni«, ki naj omogoči, da se v mednarodnem merilu razvije v vodilno na znanju temelječe mesto. (*García-Bragado Acín*, 2001)

3. Hegemonistične reprezentacije mesta

Z intenzivno gospodarsko rastjo v mestu in razcvetom storitvenih dejavnosti se je konec devetdesetih let pritisk investorjev ter mestnih oblasti na Poblenou močno povečal. S tem je zrasel tudi politični pomen projekta 22@, ki sicer širše gledano gotovo pomeni poskus precej uspešnega združevanja strateškega, urbanističnega in arhitekturnega načrtovanja ter uresničevanja javno-zasebnega partnerstva kot odgovora na globalne pritiske in hiter ekonomski razvoj mesta. Vendar nas tu bolj zanimajo družbeni učinki tako daljnosežne in temeljite mestne preobrazbe, kakor jo predvideva 22@,

ter predvsem s tem povezani proces družbene konstrukcije pojma »problematičnosti«.

Pokazali smo, da moramo 22@ v prvi vrsti razumeti kot strateški in ekonomsko spodbujen projekt, od katerega bodo vsaj kratkoročno imeli največjo korist zasebni investitorji in korporacije ter mesto Barcelona, ki je največji lastnik zemljišč v Poblenouju. Vprašanje, katere so dejansko tiste skupine, katerih interesi se skrivajo za pojmom »koristi mesta Barcelona«, puščamo za zdaj odprto. Kljub temu ostaja dejstvo, da je prav mestni svet Barcelone med nastajanjem in sprejemanjem 22@ v lokalnih diskurzih redko utemeljeval projekt z omenjenimi globalnimi pritiski in ekonomskimi razlogi. Nasprotno je mestni svet vseskozi legitimiral projekt 22@ z domnevno »problematičnostjo« soseske Poblenou. V javnosti in medijih se je namreč sistematično pojavljala »problematična« podoba stanja v soseski kot kraja propadajočih in zapuščenih zgradb, neurejenih javnih površin, revščine ter prestopništva in kriminala. Teme, ki so tako konstruirale stigmatizirano podobo soseske Poblenou, najverjetneje niso bile izbrane naključno. Če namreč pogledamo rezultate raziskav barcelonskega javnega mnenja, se med najpogostejšimi odgovori na vprašanje, kateri problemi v mestu najbolj skrbijo njegove prebivalce, pojavljajo prav prej naštete »skrbi«. (Preglednica) Tako ustvarjena »problematična« podoba soseske Poblenou v širši barcelonski javnosti je seveda kar sama klicala po spremembah in prenovi. V naslednji fazi je mestni svet Barcelone dejansko predstavil predlog 22@ kot »mogočo« rešitev za sosesko ter promoviral številne prednosti in koristi, ki naj bi jih preobrazba prinesla prebivalcem soseske. »V Poblenouju raste novo mesto!« »Predstavljamo tehnološko najbolj napredno sosesko v mestu!« »Oh! @h! Nova soseska 22@, pridite in se pustite presenetiti!« so zgolj nekatera izmed gesel, ki so prebivalcem Barcelone in Poblenou posredovali skrbno načrtovano novo podobo soseske. (Slika 3) Marketinška dejavnost mestnega sveta Barcelone [5] je torej predlagala in prikazovala preobrazbo soseske kot izvršeno dejstvo in je že vnaprej konstruirala želeno podobo soseske Poblenou v kolektivnem spominu prebivalcev mesta. Ob tem je treba opozoriti tudi na izrazito estetizirano naravo takšnih diskurzivnih praks, ki so v pri promoviranju 22@ poleg množičnih tiskanih in elektronskih medijev zajemale in še zajemajo tudi številne poulične oglaševalske akcije ter razstave z javnimi predstavitvami projekta. (Slika 4)

Reprezentacije mesta v obliki »problematične« oziroma »prenovljene« soseske imajo jasno ideološko ozadje ter poskušajo neposredno legitimirati trenutna družbena razmerja moči. Hegemonistična in ideološka

Preglednica 2: Kaj vas v tem trenutku najbolj skrbi v Barceloni? (n = 800, > 3%)

Marec 2004	%
Manjša varnost, prestopništvo	19,3
Promet	14,9
Pomanjkanje stanovanj	13,8
(Ne)vzdrževanje ulic in javnih prostorov	8,5
Priseljevanje	6,6
Delovni pogoji, nezaposlenost	4,4
Javni prevoz	3,1

Vir: Ajuntament de Barcelona, Departament Estudis i Avaluació, Baròmetre Trimestral

Slika 3: »Oh! @h! Nova soseska 22@. Pridite in se pustite presenetiti!« Plakat mestnega sveta Barcelone za promocijsko razstavo 22@BCN. (Vir: Barcelona Comunica, Ajuntament de Barcelona)

narava reprezentacije »uspešne« preнове soseske Poblenou pa se kaže tudi v poskusih uporabe izbranih mestnih reprezentacij kot nosilcev produkcije družbenega »konsenza« in poenotenja prebivalcev soseske oziroma mesta. Uspeh takšnih prizadevanj je po eni strani precej odvisen od posameznikovega razmerja do prenovljenega mestnega prostora in od materialnih ali simbolnih okoliščin, pod katerimi je sam doživel mestno preobrazbo. Po drugi strani pa nanj vpliva prepričljivost opisanih diskurzivnih praks, ki spremembam v mestu določajo nov smisel in pomen. V primeru Poblenou so prevladujoči diskurzi praviloma neposredno podpirali politiko mestnega sveta Barcelone in sam projekt 22@. Balibrea zato opozarja, da družbeni konsenz, ki je posledica takšne hegemonistične politike in ne temelji na širokem angažmaju različnih družbenih akterjev v mestu, na koncu vodi v še večjo družbeno polarizacijo, kar nazorno potrjujejo tudi zadnji konflikti v Poblenouju. (Balibrea, 2001)

V tem prispevku žal ni prostora, da bi natančneje razčlenili prepad med lokalni javnosti predstavljenimi cilji in obljubljenimi rezultati projekta 22@, njegovo dejansko uresničitev, percepcijo slednje ter kasnejšim odzivom nanjo med lokalnim prebivalstvom. Navedimo le, da so bile domnevna dvolična politika mestnega sveta Barcelone, njegov omalovažujoči odnos do lokalne zgodovine in identitete, njegova agresivna in enostranska marketinška dejavnost ter predvsem odsotnost angažirane socialne politike, ki bi sledila globokim spremembam v soseski, med pomembnim delom lokalnega prebivalstva razumljene kot načrtna politika mestnega sveta v korist korporativnih in v škodo lokalnih interesov. (Associació de Veïns i Veïnes del Poblenou, 2003)

Naraščajoča odtujenost mesta kot skupnostne politične institucije je v soseski pri tem sprožila različne oblike zunaj institucionalne skupnostne organiziranosti, lokalne kulturne emancipacije in uporov. Prav nezmožnost mestnega sveta Barcelone, da se spoprime z vsakodnevno percepcijo lastnih politik med lokalnim prebivalstvom, je skupaj s procesoma polastitve lokalnega ter družbene in prostorske fragmentacije glavni vzrok za trenutni družbeni konflikt v soseski Poblenou. (Križnik, 2005) Prostorske posledice takšne politike mestnega sveta pa se v Poblenou trenutno kažejo kot strukturna prevlada prostora tokov nad prostorom krajev oziroma v izgubi »demokratskega značaja heterogene krajevnosti na račun standardizirane instrumentalne prostorskeosti«. (Hočevnar 2000)

4. Nazaj v Ljubljano

Na koncu pogledimo še, česa se lahko doma naučimo iz barcelonskega primera. Da postaja mestna politika, podobno kot pri prenovi Poblenouja, orodje zasebnega kapitala, je postalo več ali manj jasno tudi v Ljubljani, še ne prej, pa med dogodki, povezanimi z novim Kolizejem. Vendar je hkrati postalo jasno tudi to, da si brez zasebnega kapitala danes težko zamislimo dolgoročni razvoj mesta. Pri tem se Ljubljana v ničemer ne razlikuje od evropskih mest. V primeru Kolizeja pa lahko glede na barcelonski 22@ ugotovimo še eno podobnost. Ne da bi se spuščali v podrobnosti strategije, ki jo je zasebni investitor v Ljubljani ubral pri legitimiranju svojih interesov^[6], je bil scenarij prepričevanja javnosti o potrebnosti mestne preнове obakrat zelo podoben. Tudi v Ljubljani so pri predstavitvi novega predloga poskusili stigmatizirati stari Kolizej, ki da neupravičeno zaseda »eno najodličnejših lokacij« v središču mesta, kjer da ljudje še vedno pollegalno prebivajo v »nemogočih stanovanjskih razmerah brez kopalnic in stranišč«. Stari Kolizej je za mesto postal »nevaren«. Projekt za novi Kolizej se je potem pričakovano pojavil ne le kot rešitev za stare stanovalce, ki bodo »v sodelovanju z investitorjem rešili svoj stanovanjski problem«, ampak tudi kot dolgo pričakovana odločitev za mesto in njene prebivalce na splošno. Novi projekt je tako postal »novi generator razvoja mestnega središča« in nič manj kot »novo kulturno srce Ljubljane!«

Vendar naš namen v sklepu seveda ni vredno-

Slika 4: »Več kot 100.000 delovnih mest, 4000 subvencioniranih stanovanj, 75.000 m² zelenih površin. 22@BCN.« TV-reklama mestnega sveta Barcelone in Barcelona Activa. (Vir: Barcelona Comunica, Ajuntament de Barcelona)

tenje projekta novega Kolizeja. Prav nasprotno bi želeli pokazati, da bo za razvoj Ljubljane pomembno predvsem, ali bo mestni politiki uspelo uresničiti razvojne prednosti tako modela tekmovalnega mesta, ki prepozna trg kot edini motor mestne preobrazbe, kot tudi prednosti v širokem javnem konsenzu in lokalnem vključevanju oblikovanega mestnega modela. Z drugimi besedami – Ljubljano bodo njeni prebivalci prepoznali kot svoje mesto samo, če bo mestna oblast uspešna in dosledna pri uveljavljanju javnega interesa. Zanj pa smo v primeru prenove soseske Poblenou v Barceloni videli, da je resnično javni samo toliko, kolikor je v njem uspešno zastopana tudi raznovrstnost interesov civilne družbe in lokalnih skupnosti. Nasprotno vodi doseganje družbenega konsenza, ki je rezultat hegemonističnih mestnih ali korporativnih politik in nepripravljenosti mestnih oblastnikov na odkrit dialog, zgolj v nove družbene delitve in konflikte.

Blaž Križnik, univ. dipl. inž. arh., podiplomski študent na Fakulteti za družbene vede, Univerza v Ljubljani, ter strokovni sodelavec Inštituta za napredno arhitekturo Katalonije, Politehniška univerza Katalonije v Barceloni
E-pošta: blaz.kriznik@guest.arnes.si

Opombe

- [1] Prav zgodnja dela Castellsa (Castells, M. (1977) *The Urban Question: A Marxist Approach*. Edward Arnold, London; Castells, M. (1978) *City, Class and Power*. MacMillan, London) so primer praktične uporabe althusserjanskega strukturalizma v polju sociologije mesta. Kasneje je Castells (Castells, 1983) zaradi weberjanskega razumevanja mesta opustil dogmatski marksizem in proces preoblikovanja mest opisoval v luči prevladovanja pomena akterjev nad strukturo oziroma subjektivizma nad objektivizmom.
- [2] Glej European Investment Monitor (Ernest & Young) ali European Cities Monitor (Cushman Wakefield Healy & Baker).
- [3] Poblenou (dobesedno Nova vas) je mestni predel na vzhodu Barcelone med parkom Ciutadella, barcelonsko obalo in znamenito avenijo Diagonal. Predel je intenziven razvoj doživel konec 19. st. in ponovno sredi 20. st., ko se je tam zgomela večina katalonske sprva tekstilne in kasneje še strojne industrije, zato ne preseneča ime »katalonski Manchester«. Poblenou je sicer del Cerdàjeve mestne razširitve, vendar se je zaradi številnih spekulacij z zemljišči, povezanimi s produkcijsko naravo območja, znamenita mreža prav tukaj najmočneje preoblikovala. Podobno se specifičen, na delavsko kulturo vezan družbeni razvoj soseske še danes kaže v obstoju razločljive lokalne kulture, ki skupaj z omenjenimi prostorskimi posebnostmi oblikuje specifično identiteto predela Poblenou znotraj Barcelone.
- [4] Josep Antoni Acebillo, mestni urbanist, med predavanjem 10. junija 2004 na inštitutu laaC v Barceloni.

- Med »območja nove središčnosti« je Acebillo uvrstil še multimodalni terminal Sagrera, novo barcelonsko sejmišče ter območje Foruma kultur in Diagonal Mar.
- [5] O obsegu marketinških dejavnosti mestnega sveta Barcelone govori podatek, da je ta leta 2002 za odnose z javnostmi in marketing mesta vsak dan porabil 24.539 evrov. (Catalonia Today, 15. junij 2004)
- [6] Dovolj bo, da pogledamo propagandno prilogo Kolizej, novo kulturno srce Ljubljane, ki jo je novembra 2004 izdal Kolizej, d. o. o.

Viri in literatura

- Ajuntament de Barcelona, Gabinet Tecnic de Programation (2000) Trends in Economic Activities in Barcelona according to the Economic Activity Tax 1993–1998, št. 16.
- Ajuntament de Barcelona, Urban Planning Department (2000) Modification of the PGM (General Municipal Plan) for the Renovation of the Industrial Area of Poblenou, Amalgamated text. Ajuntament de Barcelona, Barcelona.
- Ajuntament de Barcelona, Departament d'«Estadística (2002) Guia Estadística, Sant Martí en xifres. Ajuntament de Barcelona, Barcelona.
- Ajuntament de Barcelona, 22@BCN, S.A. (2004) The 22@ Project. Ajuntament de Barcelona, Barcelona.
- Ajuntament de Barcelona (2004) Barcelona Comunica. Actar, Barcelona.
- Althusser L. (1980) Ideologija in estetski učinek. CZ, Ljubljana.
- Associació de Veïns i Veïnes del Poblenou (2003) Substitució social al Poblenou. El Poblenou, št. 33/2003.
- Balibrea, M. P. (2001) Urbanism, Culture and the Post-industrial City: challenging the Barcelona Model. Journal of Spanish Cultural Studies, št. 2/2001, str. 187–210.
- Bird, J. (1993) Dystopia on the Thames. V Bird, J. (ur.) Mapping the Futures. Routledge, London, str. 120–135.
- Borja, J. in Castells, M. (1997) Local and Global, The Management of Cities in Information Age. Earthscan, London.
- Borja, J. in Muxi, Z. (2004) Urbanismo en el siglo XXI. UPC, Barcelona.
- Castells, M. (1983) The City and the Grassroots: A Cross-cultural Theory of Urban Social Movements. University of California Press, Berkeley.
- Ernst & Young (2004) European Investment Monitor 2004. <http://www.ey.com/>
- García-Bragado Acín, Ramón (2001) La renovación del Poblenou: una aproximación urbanística al distrito de actividades 22@BCN. Los monográficos de Barcelona, metrópolis mediterránea, Ciudad del conocimiento, št. 1/2001, str. 28–34.
- Hočevar, M. (2000) Novi urbani trendi. Prizorišča v mestih – omrežja med mesti. FDV, Ljubljana.
- Križnik, B. (2005) Forms of local resistance (raziskovalna naloga). FDV, Ljubljana.
- Lefebvre, H. (2003) Urban Revolution. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Lefebvre, H. (1991) Production of Space. Blackwell, Oxford.
- Marshall, T. (2004) Transforming Barcelona. Routledge, London.
- Merrifield, A. (2002) Metromarxism, A Marxist Tale of the City. Routledge, London.